

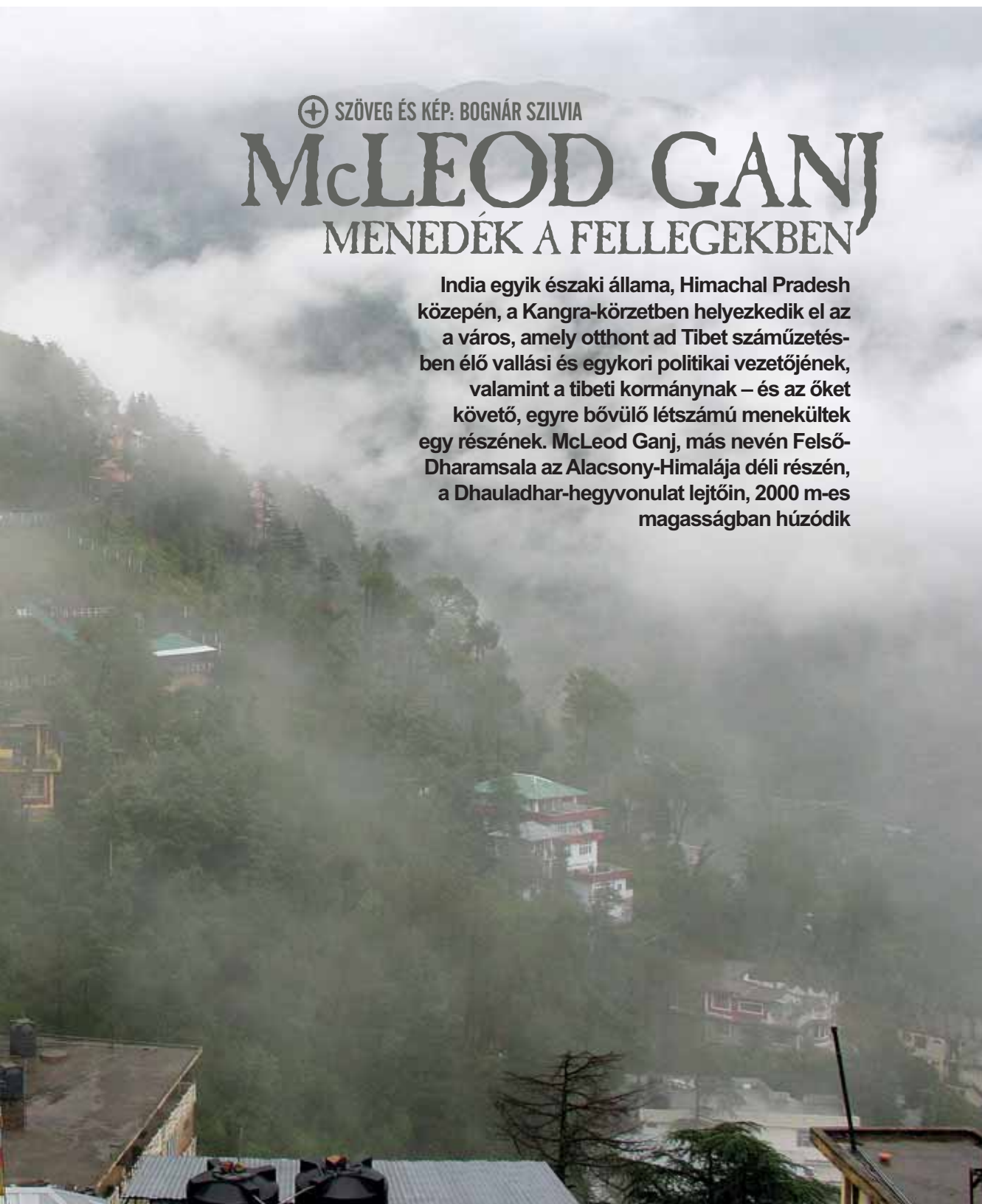

⊕ SZÖVEG ÉS KÉP: BOGNÁR SZILVIA

McLEOD GANJ

MENEDÉK A FELLEGEKBEN

India egyik északi állama, Himachal Pradesh közepén, a Kangra-körzetben helyezkedik el az a város, amely otthont ad Tibet száműzetésben élő vallási és egykori politikai vezetőjének, valamint a tibeti kormánynak – és az őket követő, egyre bővülő létszámú menekültek egy részének. McLeod Ganj, más nevén Felső-Dharamsala az Alacsony-Himalája déli részén, a Dhauladhar-hegyvonulat lejtőin, 2000 m-es magasságban húzódik

Amikor Jawaharlal Nehru, a független India első miniszterelnöke 1960-ban feljávította a helyszínt az emigráns tibeti kormány székhelyéül, még nem tudhatta, hogy a hely 2700 éves buddhista gyökerekkel rendelkezik. A Kangra-völgyben rengeteg feltáratlan régészeti lelőhely található, amelyek tanulmányozása sokat segítené a korai indiai buddhizmus megértésében. Hsuan Tsang kínai szerzetes ötven buddhista kolostort tartott nyilván a környéken 635-ben, aztán egy évszázaddal később kiszorult e vallás a völgyből.

A város Lord David McLeodról kapta nevét, aki a 19. század közepén Punjab kormányzója volt. Az 1905-ben történt földrengésig brit katonai állomáshelyként, majd adminisztrációs központként működött, s az élet csak a 60-as évektől pezsdült fel újra, amikor megérkezett a tibeti menekültáradat, ami azóta is tart. Jelenleg tizenhat buddhista kolostor működik vonzáskörzetében, lakossága kb. 11 ezer fő.

Vonzó helyszín

Az örökzöld hegyi erdők suttogása teszi még elevenebbé a Kangra-völgyet és környékét, ahová rendszeresen beszorulnak a monszunfelhők, ráborulva a településekre. Monszunidőszakban erősen lecsökken a látótávolság, miközben néha napokig tartó, hatalmas égi zuhany alatt közlekedhetünk az utcán. A felkészületlenebbeket a buddhista szerzetesek fogadják be terebélyes esernyőik alá.

Napsütéses időben tökéletes körpanorámát élvezhetünk a hegyek és a Kangra-völgy irányába, ezért is alakult ki a teraszorientált építkezés a meredek hegyoldalon fekvő városban. Az utcákon harmonikus nyugalom árad, amit csak a zöldségárusok

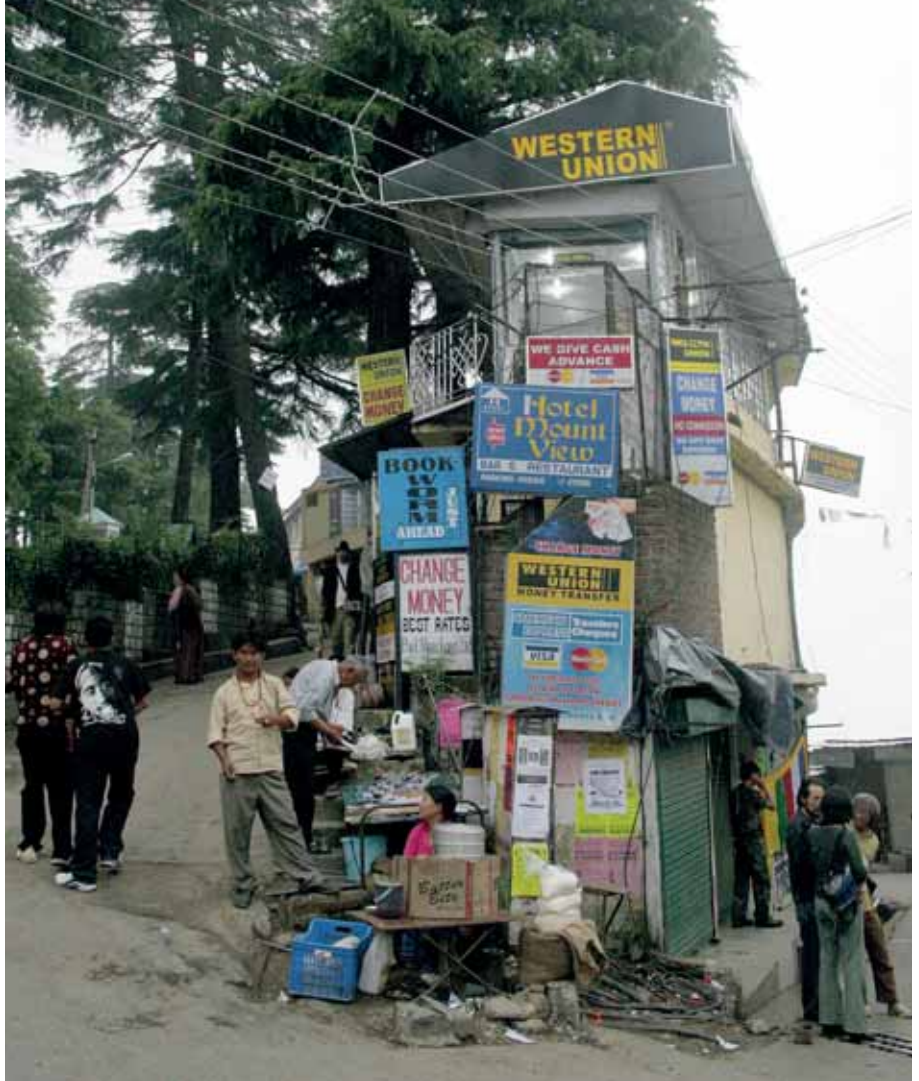
SZOLGÁLTATÓHÁZ

Szükségszerű és fontos gesztus a turisták felé, hogy McLeod Ganjban bővül az elérhető szolgáltatások választéka. Műszaki cikkeket javítanak, utazási iroda működik, a pénzváltók között pedig még válogatni is lehet

NEDVES LEJTŐKÖN

Az imazászlók között jól megférnek a mosott ruhák, a júliustól-októberig tartó monszun-időszakban azonban kevés az esély a száradásra: mintegy 3000 mm eső esik a környéken

(balra lent)

*A hátizsákos fiatalok többsége
eleve hónapokra érkezik,
de csak keveseknek sikerül tartani
a tervezett tempót, sokan
akár évekre is itt ragadnak.*

bosszankodása zavar meg, amikor tetten érnek egy-egy tolvaj majmot, vagy járókelők próbálnak arrébb tessékelni az útból egy lomha tehenet. A lakosság túlnyomó része tibeti, akik kimondottan örömmel fogadják, ha utcai beszélgetéseikhez idegenek is csatlakoznak.

A Dharamsalába vezető kanyargós hegyi úton már felfelé érezhető valamiféle varázslat – sejthető, hogy nem szeretnénk majd elhamarkodottan távozni innen. A hátizsákos fiatalok többsége eleve hónapokra érkezik, de csak keveseknek sikerül tartani a tervezett tempót, sokan akár évekre is itt ragadnak. Legtöbben a dalai láma és az itt élő tibetiek miatt, valamint tanulási szándékkal érkeznek. Lehetőség van tibeti nyelvet, buddhista tanításokat, tradicionális tibeti zenét és táncot tanulni, vagy akár a jellegzetes ételek elkészítését megismerni... És akkor még nem is említettük a meditációs és jógaközpontokat.

Míg korábban csak a kalandvágyóbbak vágtak neki Delhiből a tízórás vonatútnak, majd Pathankotból a négy-öt órányi buszozásnak, ma már népszerű turistacélpont is a helyszín – főként, amióta a közelben repülőtér is van. Megtelnek a tetőteraszos teázók, éttermek és a mozi is, ahol eredetileg a bejáratnál kitéűzött filmlistáról azt játszották este, amire napközben a legtöbben voksoltak.

Menekülés Indiába

A kínai uralom alatt álló Tibetből útra kelt menekültek 20. század közepi sorsa kezdetben rendkívül bizonytalanul alakult. A Kínával szemben álló, így a menekülteket szívesen befogadó indiai vezetésnek nem volt könnyű megfelelő helyet biztosítani a tibetiek számára, ahol könnyen alkalmazkodhatnak a klímához és még a megélhetésük is biztosított lehet. Dél-Indiába is kerültek szép számmal közülük, ott azonban a Tibeti-fennsíkhöz képest nyilvánvalóan gyökeresen eltérő körülményekkel kellett megküzdeniük. Új szerszámok, gépek, teljesen más növénykultúrák és szaktudásigény.

Az érkezés utáni években így az elhelyezés és a megélhetés biztosítása volt az elsődleges szempont: sokan útépitésen dolgoztak és a közelben felépített táborokban laktak. Hamarosan az egykori brit katonai fogolytáborok helyén is menekülttáborokat hoztak létre, miközben szőnyegszövő műhelyeket és papíriumokat működtettek. – A nagyszüleim U-Tsangból, Tibet délnyugati részéből származnak, a határhoz közeli,

A Kínával szemben álló, így a menekülteket szívesen befogadó indiai vezetésnek nem volt könnyű megfelelő helyet biztosítani a tibetiek számára, ahol könnyen alkalmazkodhatnak a klímához és még a megélhetésük is biztosított lehet.

MÍVES MUNKA

A fodrászüzlet forgalmát a bátrabb turisták mellett nagyrészt a szerzetesek biztosítják, akik főként a hagyományos borbélyszolgáltatásokat veszik igénybe: arc- és fejbortválást

Attól függően, hogy végig gyalogosan közlekednek-e, vagy akad közben fuvar segítségül, a menekülőút majd' egy hónapos – és még hosszabb, ha valaki éjszaka vág neki a határvidék-

ezeket az utakat. Attól függően, hogy végig gyalogosan közlekednek-e, vagy akad közben fuvar segítségül, a menekülőút majd' egy hónapos – és még hosszabb, ha valaki éjszaka vág neki a határvidéknek.

A nagyszüleim először Nepálba érkeztek, akkoriban csak ott, valamint Bhutánban és Indiában fogadtak be tibeti menekülteket. Később Indiába mentek, először Darjeelingben telepedtek le, majd útépitésen dolgoztak a Manali környéki hegyekben. Olyan helyszíneken, ami meghaladta az indiai munkások fizikai képességeit. Orvosi ellátás nélkül, rendkívül veszélyes, sziklás terepen. Táborban éltek, a gyerekek kicsik voltak. Édesapám végig tudta járni az iskolát, majd az indiai katonaságnál szolgált – mesél családja meneküléstörténetéről a hazánkban élő Haraszi Dolma, aki a tibeti nemzeti identitás megóvására tette fel életét.

AZ ÚJ ÉLET HELYSZÍNÉN. A tibetiek által működtetett teázó tetőteraszának egyetlen fedett, hátsó helyiségében szállásolták el ideiglenesen a nemrég érkezett tibeti nőt. Mindez egy menekült számára nagy segítség az új élet megkezdésekor, egy ismeretlen országban. A Dhauladhar-hegyvonulat látványa és a körpanoráma – ha épp nem egy felhőben vagyunk – a barátságos környezettel együtt valamelyest feledteti a rossz emlékeket

Új élet a himalájai lejtőkön – és Magyarországon

Őszentsége, a 14. dalai láma a letelepedés kezdetétől a tibeti nép összefogását szorgalmazta, házasságkötésekre biztatta népét, a kultúra megőrzése érdekében oktatási programot szervezett. Hamar belátta, hogy hiába tervezi a Tibetbe való visszatelepülésüket, ez egyre távolabbinak tűnik, így a fennálló helyzethez való alkalmazkodásra koncentrált. Ehhez alapvető segítséget kapott az indiai kormánytól és külföldi támogatóitól. Már az első, Mussoorie-ban töltött évben angolul kezdett tanulni, és hosszú távra keresett helyet mind magának és emigráns kormányának, mind pedig a menekülteknek. A hagyományos protokollszokásokon is változtatott – nem kis megrökönyödést keltve például ugyanolyan magasságú széken ült, mint beszélgetőpartnerei, s közvetlen, személyes viszonyt alakított ki mindenkivel.

1960-ban Dharamsalába helyezték át a rezidenciát, ami a kedvezőbb, hegyi éghajlat mellett védhető és stratégiaileg is értékes helyszínnek számított. Kezdetben az oktatás megszervezése mellett főleg árvaházakra volt szükség. A dalai láma nővére, Cering Dolma alapította és vezette az elsőt Dharamsalában, majd több helyen hoztak létre hasonlóakat India-szerte, de hamar túlnépesedett az összes

HARASZTI DOLMA

Gyermekkorát McLeod Ganj jelentette, tizennégy éve él hazánkban magyar férjével és lányukkal.

A tibeti nemzeti identitás megővésán dolgozik, miközben menekülteken segít

A hagyományos protokollszokásokon is változtatott – nem kis megrökönyödést keltve például ugyanolyan magasságú széken ült, mint beszélgetőpartnerei, s közvetlen, személyes viszonyt alakított ki mindenkivel.

ÜNNEPI ALKALOM

Hagyományos öltözékekben és hangszerekkel a dalai láma tiszteletére rendezett eseményen

A CIKK MEGJELENÉSÉNEK
TÁMOGATÓJA AZ
STA TRAVEL
STATRAVEL.HU

intézet. Kimerítették a rendelkezésükre álló pénzeszközöiket, így kénytelenek voltak külföldre is örökbe adni gyerekeket, lehetőleg oda, ahol a természeti adottságok hasonlóak a tibetihez: így kerültek közülük néhány százán például Svájcba vagy Kanadába. A dharamsalai árvaház és óvoda ma a tibeti gyermekfalva része. Cering Dolma halála után húga, Dzsecun Pema vette át a munkát, az intézmény ma mintegy másfél ezer gyermeknek ad otthont.

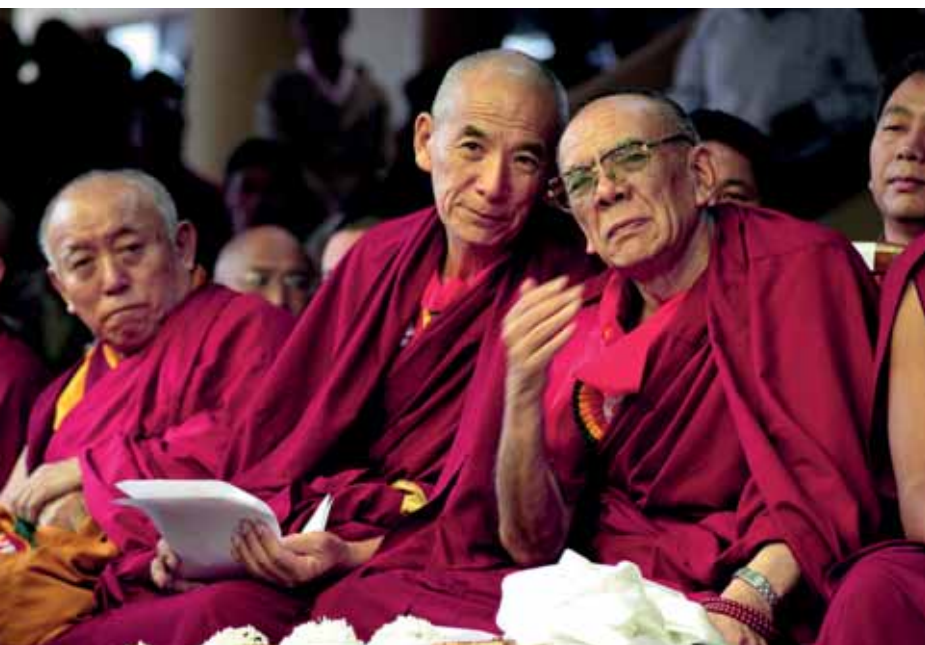
– Édesanyám Indiában született, édesapám Tibetben. A szüleim huszonévesen ismerkedtek össze Rajpurban, édesapám a szomszéd faluban teljesített szolgálatot, én ott születtem és éltem öt éves koromig. Aztán bentlakásos iskolába kerültem, amit a dalai láma húga vezet – Dzsecun Pemára mindenki a saját édesanyjaként tekint...

Nagyjából ugyanazokat a tantárgyakat tanultuk, mint a magyar gyerekek, kiegészülve angol, tibeti és hindi nyelvvel, utóbbi kötelező volt nyolcadik osztályig. Egyetemre Delhibe jártam, ösztöndíjas közgazdaságtan-hallgató voltam. Későbbi magyar férjemet is itt ismertem meg.

Tizennégy éve Magyarországon élek, van egy ugyanennyi idős lányunk, aki magyarul, angolul és tibetiül is beszél, most épp spanyolul tanul. Igyekszem átadni neki a tibeti tradicionális dolgokat, szívesen fogyasztja a tibeti ételeket. Fontosnak tartom, hogy megtanulja a tibeti nyelvet. Elvittem Dharamsalába, nagyon tetszik neki McLeod Ganj, de az ottani tábort helyett inkább a magyar tenisztábort választotta – mesél tovább Dolma.

A mosoly forrása

Az élet fokozatosan fordult a mai normálmenetébe Dharamsalában: a hatvanas években iskolák épültek, tibeti könyvtár és archívum létesült. És túl azon, hogy a dalai láma folyamatosan igen aktív nemzetközi politikai és kulturális missziót is teljesített – máig is megkérdőjelezhetetlen világi tekintélye egyik forrásaként –, a kezdeti stresszes időszak elmúltával már kertészkedett is és órákat javígtatott. Ez utóbbit nem sikerült mindig osztatlan sikerrel véghezvinni... Építhetett végre madáretetőt az ablaka elé, hogy közelről figyelhesse a madarak életét, valamint szorított időt a fényképezésre és a saját maga berendezte sötétkamra használatára is.

A városba látogatók hangulatát alapvetően határozza meg, hogy a dalai láma a közelben tartózkodik, a találkozás pillanatában pedig mindenki önkéntelenül is mosolyog. A hagyományos tibeti ünnepek fényét is emeli jelenléte, de tanítást is hallgathatunk tőle. Ennek időpontját általában nem hirdetik meg előre, a hír szájról szájra terjed, főleg, ha spontán alakul.

– Születésnapjára érkeztem a városba, majd kiderült, hogy tajvani zarándokok kedvéért Őszentsége tart egy huszonegy napos tanítást, amin végül én is részt vehettem. Néhány külföldit és a tajvani zarándokcsoportot leszámítva a hallgatóság zömét tibeti szerzetesek és menekültek alkották, ami megalapozta az állandóan derűs hangulatot. Az elhangzottak pedig pontosan követhetők, hiszen egy kisorádió birtokában a megadott rádiófrekvenciákon mindenki hallgathatta a nyelvének megfelelő tolmácsolást.

Újévkor – ha édesapám épp szolgálatot teljesített valahol – az iskolában maradtam, s volt alkalmam a dalai lámával találkozni. Kérdeztünk tőle, és óriási szemekkel bámultunk rá. Később, felnőttként többször is beszéltem

VEZETŐK – SZÁMÚZETÉSSEN

A rangos eseményeken a dalai láma jobb oldalán foglalnak helyet a legtekintélyesebb buddhista méltóságok

Építhetett végre madáretetőt az ablaka elé, hogy közelről figyelhesse a madarak életét, valamint szorított időt a fényképezésre és a saját maga berendezte sötétkamra használatára is.

KÖZÉPPONTBAN A DERŰ

Tenzin Gyaco, vagyis Őszentsége a 14. dalai láma – aki július 6-án tölti be a 80. évét – töretlen derűvel várja a tiszteletére megrendezett ünnepély kezdetét, folyamatos szemkontaktust tartva a résztvevőkkel. Közvetlen mellette foglal helyet Őszentsége a 17. Gyalwang Karmapa

vele, amikor pedig Budapesten járt, az itteni programszervező csapat tagja voltam. A dalai láma közelében felnőni katarzisélményt jelent, szerencsésnek tartom magam ezért. Azon szoktam gondolkodni, mi lesz majd a tibetiekkel nélküle. Ezért is fontos, hogy a nemzeti identitás ne kizárólag a dalai láma révén rendelkezzen jelentéssel, hanem a tibeti nép által is. Egy fontos lépés már történt is ebben az irányban, amikor Őszentsége lemondott a politikai tisztségéről. Ez azt is jelzi, bízik a tibeti fiatalokban, hogy az ügyet majd továbbviszik – ez viszont motiválja a fiatalokat.

*Arról álmodik, hogy
a Potala-palotában van újra,
mert ez azt jelentené,
hogy Tibet újra szabad.
De ez a nap sohasem fog
eljönni már...*

Arról álmodik, hogy a Potala-palotában van újra, mert ez azt jelentené, hogy Tibet újra szabad. De ez a nap sohasem fog eljönni már. Azon igyekeznek, hogy az autonómia sorsát békésen tárgyalhassák a kínaiakkal egy politikailag semleges helyszínen.

Önazonosság – a helyszínen és a távolban

Dharamsala növekvő turizmusa, az általános kíváncsiság, a dalai láma vonzása és a keleti tanok iránti érdeklődés vitás kérdéseket is felvet. A családias légkörnek már vége, és vannak olyanok, akik szerint a látogatóáradat tönkreteszi a hely varázsát. Az ellentábor szerint azonban mindenkinek el kellene ide látogatni legalább egy alkalommal, annak érdekében, hogy béke és szeretet uralkodjon a világban. És bizonyos, hogy a tibeti menekültek megélhetésén sokat segít a turisták jelenléte. A megélhetés ugyan többnyire a nagy indiai cégekhez köti a tibeti fiatalokat, de aki tud, saját vállalkozást indít. Az általuk működtetett, könnyen megfizethető panziók szobái ma már a szezon nagy részében foglaltak, a teázókban és éttermeikben mindig van vendég, a kézművestermékeikre és ruházati cikkeikre is bőven akad vevő. E bevételre már alapozható népes családjuk és közösségük élete – szerényen, de örömteli létben a dalai láma közelében a saját népükkel, együtt az indiai, nepáli és a többi betelepült lakossággal és a turistákkal.

MAGASLATI KIKAPCSOLÓDÁS

A buddhista szerzetesek szívesen töltik együtt szabadidejüket valamelyik teázó teraszán (balra lent)

A DALAI LÁMA TISZTELETÉRE

a Tibetan Institute of Performing Arts szervezésében megrendezett zenei tehetségkutató versenyzőit telt házas színházterem fogadta

KÖZKEDVELT HELY A KÖRNYÉKEN ÁLLOMÁSOZÓ FIATALOK

körében a Bhagsu-vízesés fölé benyúló sziklaterasz-kávézó, ahol szokássá vált, hogy a vendégek kisebb-nagyobb festményeket hagynak emlékül (jobbra lent)

A NYÜZSGŐ INDIÁBAN egyre jobban megtalálják helyüket az ott élő tibeti menekültek, ám sokan tovább költöznek más országokba. Kis létszámuk miatt, területi szétszóródásuk veszélyeztetheti a nemzeti identitás megtartását

„Amikor Magyarországra érkeztem, nekiálltam nemzetközi kapcsolatokot, diplomáciát tanulni. A doktori disszertációmban azzal foglalkozom, hogy a száműzetésben élő fiatalok hogyan tudják továbbvinni a nemzeti identitást, hiszen minden korosztály másként viszonyul a kérdéshez. Az első száműzött generációban erős összetartás dolgozik. Azokban, akik így nőttek fel, ám továbblépve egy másik országban telepedtek le, szintűgy erős a nemzeti azonosságkép. De az ő gyermekeikben már sokkal kevésbe. A szülőknek kevés az ideje, hogy ezzel foglalkozzanak, másrészt a gyermek asszimilációját kell elsősorban szem előtt tartaniuk. Nekünk viszont rendkívül vigyáznunk kell azonosságtudatunkra, mert nagyon kevesen vagyunk.

A tibeti hagyományörzés alapvető fontosságú, a Tibetben élők pedig nem tudják szabadon gyakorolni a vallásukat, így a nemzeti identitás továbbadása nehézséget jelent. A száműzetésben élők feladata, hogy mindezt megoldják.

**HAGYOMÁNYOS
TIBETI VISELETET**
már csak az első generációs menekülteken látni, akik igyekeznek példát mutatni a fiatalok számára saját kultúrájuk megőrzése érdekében (Jobbra fent)

Azokban, akik száműzetésben nőttek fel, ám továbblépve egy másik országban telepedtek le, szintúgy erős a nemzeti azonosságkép. De az ő gyermekeikben már sokkal kevésbe...

Hatodik éve foglalkozom menekültekkel, és nem szégyellem, hogy magam is az vagyok. 2005-ben például nyolcan jöttek Magyarországra, közülük ma már csak hárman vannak itt. Nem ide készültek, de itt ragadtak, s céljuk, hogy az Indiában maradt családjukat eltartsák. Jelenleg kilenc tibeti él Budapesten.

Az egyik nagy álmom, hogy elmenjek Tibetbe, amit magyar útlevéllel könnyedén meg is valósíthatok, nem úgy, mint az egyetemű évek alatt Indiában, ahol tagja voltam az Ifjúsági Kongresszusnak. Részt vettem minden tüntetésen, amikor érkezett egy-egy kínai delegáció, így általában hatósági őrizetben vártam, hogy elhagyják a várost, és óvadék ellenében visszanyerjem a szabadságom.” ⊕